

ความสำคัญทางการเมืองของประชาชนในบริเวณชายแดนภาคใต้

นายโกสิทธิ์ สว่างโรจน์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2531

ISBN 974-569-282-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

013768

I4522241X

POLITICAL CONSCIOUSNESS OF THE PEOPLE
IN THE SOUTHERN BORDER AREA

Mr. Gosith Sawangroch

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Government

Graduate School

Chulalongkorn University

1988

ISBN 974-569-282-4

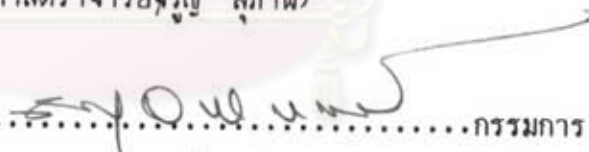
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความสำคัญทางการเมืองของประชาชนในบริเวณชายแดนภาคใต้
 โดย นายโกสิทธิ์ สว่างโรจน์
 ภาควิชา การปกครอง
 อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ พ่องแผ้ว

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
 (ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรราษฎร์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ
 (ศาสตราจารย์จรรยา สุภาพ)

กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจริตธนารักษ์)

กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ พ่องแผ้ว)

โทสิทธิ์ สว่างโรจน์ : ความสำนึกทางการเมืองของประชาชนในบริเวณชายแดนภาคใต้
(POLITICAL CONSCIOUSNESS OF THE PEOPLE IN THE SOUTHERN BORDER AREA)
อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 252 หน้า.

ในบริเวณชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยนั้น มีประชาชนหลายกลุ่มอาศัยอยู่ร่วมกัน เช่น คนไทยมุสลิม คนไทยเชื้อสายจีน และคนไทยพุทธ แต่ละกลุ่มก็มีประวัติศาสตร์ความเป็นมา ความเชื่อทางศาสนา ค่านิยม ภาษา วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีที่แตกต่างกัน ในบริเวณชายแดนภาคใต้นั้น มีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย ซึ่งมีผลกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัยของชาติ เช่น ปัญหาโจรจีนคอมมิวนิสต์ มาลายา ปัญหาโจรแยกดินแดน และปัญหาขบวนการโจรก่อการร้ายอื่น ๆ

การวิจัยครั้งนี้จึงมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาว่า ท่ามกลางสภาพปัญหาและความแตกต่างดังกล่าวนี้ คนไทยมุสลิม คนไทยเชื้อสายจีน และคนไทยพุทธ มีความสำนึกต่อประชาคมการเมือง ความสำนึกต่อระบอบการเมืองการปกครอง และความสำนึกต่อผู้มีสิทธิอำนาจทางการเมือง อย่างไร แตกต่างกันหรือไม่

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ที่มีสัญชาติไทย และอาศัยอยู่ในพื้นที่อย่างน้อย 5 ปีขึ้นไป จำนวน 81 คน โดยจำแนกตามลักษณะเชื้อชาติ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ การวิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ในแนวลึกและการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมประกอบ

ผลการวิจัยพบว่า คนไทยมุสลิม คนไทยเชื้อสายจีน และคนไทยพุทธ มีความสำนึกต่อประชาคมการเมือง ความสำนึกต่อระบอบการเมืองการปกครอง และความสำนึกต่อผู้มีสิทธิอำนาจทางการเมืองแตกต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับลักษณะทางเชื้อชาติเป็นสำคัญ กล่าวคือ คนไทยมุสลิม สืบเชื้อสายมาจากคนมลายู มีภาษายาวี เป็นภาษาพูด นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งบทบัญญัติศาสนาจะครอบคลุมแนวทางการดำเนินชีวิตไปทุกด้าน ส่วนคนไทยเชื้อสายจีน สืบเชื้อสายมาจากคนจีนที่อพยพมาจากประเทศจีน มีภาษาพูดหลายสำเนียง เช่น จีนกวางตุ้ง จีนแต้ และจีนฮกเกี้ยน เป็นต้น มีความเชื่อทางศาสนาที่ผสมผสานระหว่าง ลัทธิขงจื้อ เต๋า พุทธศาสนาิกายมหายาน และการไหว้เจ้านับถือผีसाงเทวดา ในขณะที่เดียวกันคนไทยพุทธสืบเชื้อสายมาจากคนไทยทั่ว ๆ ไป ใช้ภาษาไทยและบางส่วนก็จะพูดภาษาไทยบิภษได้ นับถือศาสนาพุทธ เนื่องมาจากรากฐานของวิถีชีวิตดังกล่าว จึงทำให้คนแต่ละกลุ่มมีปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกัน ในขณะที่รัฐเองไม่สามารถแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของคนแต่ละกลุ่มให้เป็นที่พอใจและพอใจทั้งหมดได้ อีกทั้งรัฐไม่สามารถที่จะดำเนินการผสมกลมกลืนให้คนไทยมุสลิม และคนไทยเชื้อสายจีน มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับคนไทยพุทธ ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ ในระดับที่สูงพอเพียงได้ ดังนั้นความขัดแย้งจึงเป็นสิ่งที่ต้องเกิดขึ้น และจะยังคงมีอยู่เรื่อยไป เพียงแต่จะมากหรือน้อยเท่านั้น

ภาควิชา การปกครอง
สาขาวิชา การปกครอง
ปีการศึกษา 2531

ลายมือชื่อผู้พิมพ์ โทสิทธิ์ สว่างโรจน์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

GOSITH SAWANGROCH : POLITICAL CONSCIOUSNESS OF THE PEOPLE IN THE SOUTHERN BORDER AREA. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. PORNSAK PHONGPHAEW, Ph.D. 252 PP.

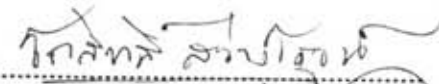
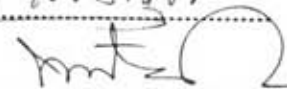
In the southern border area of Thailand, various groups of ethnicity, for example the Thai-Muslim, Thai-Chinese and Buddhist Thai, reside together with each group possesses diverse historical background, religious beliefs, social value, languages, and traditional culture. Accordingly, numerous problems are occurred in this area which affect towards the national security, citing the problems of the Malaya-Chinese communist guerrillas, the separatist guerrillas, and other guerrillas' movements.

This research study thus aims to analyze whether the Thai-Muslim, Thai-Chinese, and Buddhist Thai, amidst the aforementioned condition of problems and diversity, command any differences in their consciousness towards the political community, political regime, and towards the political authorities.

Samples of this study are 81 local people inhabiting in Amphoe Betong of Changwat Yala who hold Thai nationality and reside in this area at least 5 years upward. They are classified by the nature of their ethnicity, age, educational level, and vocation. Research methods employed include the in-depth interviews and participation observation.

The research findings revealed that the Thai-Muslim, Thai-Chinese, and Buddhist Thai possess different consciousness towards the political community, political regime, and political authorities depending on the nature of their ethnicity. For instance, the Thai-Muslim, who are the descendants of the Malaya and speak Yawi language, believe in the Islamic religion of which its teachings cover all aspects of the pattern of way of living; whereas the Thai-Chinese, who are descended from the overseas Chinese and have various speaking dialects, e.g. Cantonese, Hakka, Hokkien etc., believe in the combined religion integrated between the Confucianism, Taoism, Hinayana Buddhism, and animism. Still, the Buddhist Thai, who are the offsprings of the Thais in general and speak the Thai language, believe in Buddhism. Given to such dissimilar foundation of the way of life undertaken by each group, each therefore faces with different problems and needs. And since the governments are not yet capable to find the problem solutions to implement to the needs and satisfaction of each group as well as to carry on the preferable administration to effectively assimilate the Thai-Muslim and Thai-Chinese with the majority Buddhist Thai, the undesired conflicts are, more or less, certainly to occur and persist.

ภาควิชา การปกครอง
 สาขาวิชา การปกครอง
 ปีการศึกษา 2531

ลายมือชื่อผู้จัดทำ
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้เสร็จสมบูรณ์ลงไปได้ ก็ด้วยความเมตตากรุณาอย่างยิ่งจากหลาย ๆ ท่านที่ได้ช่วยเหลือ ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

ต้องขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ซึ่งเป็นผู้มีพระคุณสูงสุด ได้เลี้ยงดู ส่งเสริมในด้านการศึกษาดังแต่เล็กจนโต

รองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ให้คำแนะนำ และข้อคิดเห็นต่าง ๆ เกี่ยวกับการทำวิทยานิพนธ์นี้ด้วยดีตลอดมา และที่ท่านมีความรักต่อศิษย์

ศาสตราจารย์จรรยา สุภาพ และ รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจริตธนาวิรักษ์ ที่ได้สละเวลามาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ตลอดจนได้ให้คำแนะนำในการแก้ไขปรับปรุง ทำให้วิทยานิพนธ์สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ร.ต.ต.สนม อุไรรักษ์ และ นายชัยยศ ศิริรัตนบวร เพื่อนร่วมรุ่นได้ช่วยเหลือหลาย ๆ อย่าง นายเจน อนรรฆนฤกษ์ เพื่อนที่อำเภอเบตง ซึ่งได้ขับรถไปกับผู้วิจัยในทุก ๆ ที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

ประชาชน 3 กลุ่มในอำเภอเบตง 81 ท่าน ซึ่งไม่ได้เปิดเผยนามในวิทยานิพนธ์นี้ ที่ให้ข้อมูลอย่างดียิ่งในการสัมภาษณ์

เจ้าหน้าที่ห้องสมุดทุกท่าน ที่ช่วยกรุณาในด้านการยืมหนังสือตลอดเวลาที่ผู้วิจัยศึกษาอยู่ และคุณเรียม กิตติพงษ์ธนากิจ ที่ช่วยพิมพ์วิทยานิพนธ์นี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างยิ่ง ต่อท่านทั้งหมดที่ได้กล่าวถึงนี้ ที่มีส่วนช่วยให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอขอบพระคุณอย่างยิ่งอีกครั้งหนึ่ง

ท้ายนี้อยากจะกล่าวถึง พระเจ้า และ น้องนางพร นิมนต์สิ่ง ซึ่งทั้งคู่เป็นความรักและความหวัง.

โกสิทธิ์ สว่างโรจน์

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
สภาพทั่วไปและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย.....	9
ขอบเขตของการศึกษาวิจัย.....	10
สมมติฐานในการศึกษา.....	11
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษาวิจัย.....	12
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย.....	13
วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล.....	14
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	15
ประโยชน์จากการศึกษาวิจัย.....	15
การนำเสนอผลการศึกษา.....	16
2 กรอบแนวความคิดที่ใช้การศึกษาวิจัย.....	17
แนวความคิดเกี่ยวกับความสำนึก.....	17
แนวความคิดของ David Easton เกี่ยวกับระบบการเมือง.....	30
3 อำเภอเบตง จังหวัดยะลา.....	48
ประวัติความเป็นมาของอำเภอเบตง.....	48

สภาพทั่วไป.....	62
การปกครอง การบริหาร และประชากร.....	64
ด้านเศรษฐกิจ.....	71
ด้านสังคม และการศึกษา.....	91
ด้านการเมือง และความมั่นคง.....	93
สภาพปัญหา และการพัฒนา.....	95
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	104
ความสำคัญต่อประชาคมการเมือง.....	106
ความสำคัญต่อสัญลักษณ์ของชาติ.....	108
ความสำคัญต่อความเป็นชาติ.....	115
ความสำคัญต่อพระมหากษัตริย์.....	126
ความสำคัญต่อศาสนา.....	146
ความสำคัญต่อวัฒนธรรม.....	166
ความสำคัญต่อระบอบการเมืองการปกครอง.....	187
ความสำคัญต่อผู้มีสิทธิอำนาจทางการเมือง.....	207
5 สรุปผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	225
สรุปผลการศึกษาวิจัย.....	225
ข้อเสนอแนะ.....	237
บรรณานุกรม.....	243
ภาคผนวก.....	248
ประวัติผู้เขียน.....	252

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงยอดนำหนักยางที่ส่งออกของ อ.เบตง (ก.ก.).....	79
2	มูลค่าผลผลิตการเกษตรบางชนิดของจังหวัดยะลา ปี 2528/2529.....	81
3	ผลผลิตและมูลค่าข้าว อ.เบตง 2528/2529.....	82

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แผนที่จังหวัดชายแดนภาคใต้.....	2
2	แผนที่จังหวัดยะลา หนึ่งในจังหวัดชายแดนภาคใต้.....	53
3	แผนที่สังเขป อำเภอเบตง จังหวัดยะลา.....	54
4	ทัศนียภาพอำเภอเบตง เมืองซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยร่วมกันของคนไทยมุสลิม คนไทยเชื้อสายจีน และคนไทยพุทธ.....	55
5	อำเภอเบตงอีกมุมหนึ่ง มองจากสวนสาธารณะเทศบาลเนินเขา จะเห็นภูเขา สลับซับซ้อนล้อมรอบตัวเมือง.....	56
6	"เบตง" อำเภอชายแดนใต้สุดของประเทศไทย.....	57
7	บริเวณพรมแดนไทย-มาเลเซีย ห่างจากตัวเมืองอำเภอเบตง 7 กิโลเมตร.	58
8	หลักเขตแดนไทย-มาเลเซีย.....	59
9	บริเวณด่านตรวจคนเข้าเมืองของมาเลเซีย ซึ่งอยู่ติดกับพรมแดนไทย.....	59
10	สภาพตัวเมือง Kroh เมืองชายแดนมาเลเซีย ซึ่งอยู่ติดกับอำเภอเบตง ห่างจากพรมแดนไทย 4 กิโลเมตร.....	60
11	ตัวเมือง Kroh เมืองชายแดนมาเลเซียอีกมุมหนึ่ง.....	61
12	สี่แยกหอนาฬิกา กลางใจเมืองอำเภอเบตง.....	66
13	อีกมุมหนึ่งของอำเภอเบตง.....	67
14	ร้านค้าในตัวเมืองอำเภอเบตง.....	68
15	"ถนนตัดหัวรีระ" อำเภอเบตง.....	69
16	อาคารที่ว่าการอำเภอเบตง หลังเก่า สร้างมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2473.....	72
17	อาคารที่ว่าการอำเภอเบตง หลังใหม่ สร้างเสร็จเมื่อปี พ.ศ.2528.....	72
18	ยางพารา พืชเศรษฐกิจหลักของอำเภอเบตง.....	75
19	การกรีดยางพาราของชาวสวนยางในอำเภอเบตง.....	76
20	การกรีดยางพาราให้เป็นแผ่น.....	77
21	ยางพาราที่รีดเป็นแผ่น จากนั้นก็นำมาผึ่งแดดให้แห้ง.....	78
22	ร้านค้ายางในตลาดอำเภอเบตงนำยางแผ่นที่รับซื้อไว้ไปยังโรงงานเพื่อรมควัน	78

23	ตู้ไปรษณีย์ สูงใหญ่ที่สุดในโลก สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2467 ตั้งอยู่ที่แยกกลางใจเมืองอำเภอเบตง.....	85
24	เส้นทางถนนจากอำเภอเบตงไปจังหวัดยะลา ระยะทาง 140 กิโลเมตร เป็นเส้นทางที่คดเคี้ยวไปตามไหล่เขา 6๐๐ กว่าโค้ง.....	86
25	นกนางแอ่นนับแสนตัว สัญลักษณ์ของชาวเบตง.....	86
26	น้ำตกอินทสรณ์ ห่างจากตัวเมืองอำเภอเบตง 15 กิโลเมตร.....	88
27	สะพานแขวนข้ามแม่น้ำปัตตานีที่ตำบลอัยเยอร์เวง.....	89
28	บ่อน้ำร้อน ตั้งอยู่ในตำบลตาเนาะแมเราะ.....	89
29	คนไทยมุสลิมในอำเภอเบตงกับนกอ.....	90
30	คนไทยเชื้อสายจีนในอำเภอเบตงกับพิธีแห่เจ้า.....	90
31	โจรจีนคอมมิวนิสต์มาลายา (จคม.) ในอำเภอเบตง ใส่ชุดสีเขียว หมวกมีรูปดาวแดงติดอยู่.....	96
32	การมอบตัวเข้าร่วมพัฒนาชาติไทยของ จคม. ในอำเภอเบตง เมื่อ 28 เมษายน พ.ศ.253๐.....	97
33	สถาบันชาติ ศาสน์ กษัตริย์ กับเอกราช ประเพณีและวัฒนธรรมที่สืบทอดกับผืนแผ่นดินอันอุดมและคุณสมบัติของคนไทย และสรรพสิ่งในความหมายของความ เป็นไทย นั่นคือความรู้สึก "เราภูมิใจที่เกิดเป็นคนไทย".....	103
34	"ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว" ความอุดมสมบูรณ์ของผืนแผ่นดินแห่งนี้ จากอดีตสู่ปัจจุบันที่เลี้ยงชีพชีวิตของชาวไทย และต่อไปถึงชาวโลก นั่นคือแผ่นดินของเรา.....	103
35	ศาสนา สถาบันแห่งการกระทำความดี ศรัทธาและความเชื่อเป็นสิ่งที่อยู่ในจิตใจของมวลมนุษย์ ๗ ดินแดนแห่งนี้ เรามีสิทธิและเสรีภาพในการนับถือศาสนา โดยเสมอภาค.....	104
36	การอยู่ร่วมกันของประชาชนในสังคม ด้วยเป้าหมายแห่งความเรียบร้อยสงบสุข มีสิทธิและหน้าที่เป็นกรอบแห่งการประพฤติปฏิบัติ นั่นคือเสรีภาพภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย.....	104

37	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ เยี่ยมราษฎรชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และทรงไต่ถามถึงทุกข์สุขของราษฎรเหล่านั้นอย่างใกล้ชิด...	127
38	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จเยี่ยมชาวไทยมุสลิม ณ มัสยิดต่าง ๆ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และมีมัสยิดทุกแห่งที่เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยม ได้พระราชทานเงินสมทบทุนในการก่อสร้างหรือบูรณะมัสยิดด้วย.....	128
39	หน่วยแพทย์อาสาในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้การตรวจรักษาสุขภาพแก่ชาวไทยมุสลิม.....	129
40	สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ เยี่ยมราษฎรชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และทรงไต่ถามถึงทุกข์สุขของราษฎรเหล่านั้นอย่างใกล้ชิด.....	129
41	ดร. ชุนยัต เซ็น บิดรของชาวจีน ซึ่งเป็นรูปชาวที่ชาวจีนใน อ. เบตง นิยมติดไว้ข้างฝาผนังบ้านเคียงคู่กับพระบรมฉายาลักษณ์ขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.....	139
42	รูปภาพเกี่ยวกับศาสนาอิสลามที่คน ไทยมุสลิมในอำเภอเบตงนิยมติดไว้ข้างฝาผนังบ้าน.....	140
43	ตัวอย่างรูปภาพเกี่ยวกับศาสนาอิสลามอีกรูปหนึ่ง.....	141
44	วันเฉลิมพระชนม์พรรษา 5 ธันวาคม ราษฎรทุกกลุ่มในอำเภอเบตงพร้อมใจกันถวายความจงรักภักดี.....	145
45	มัสยิดของคนไทยมุสลิมในอำเภอเบตง.....	149
46	การสัมมนาคณะกรรมการประจำมัสยิดอำเภอเบตง.....	149
47	วัดกวนอิม วัดของคนไทยเชื้อสายจีนในอำเภอเบตง.....	150
48	วัดมุลินี วัดของคนไทยเชื้อสายจีนอีกแห่งหนึ่ง.....	150
49	วัดพุทธาธิวาส วัดของคนไทยพุทธในอำเภอเบตง.....	151
50	วิหารหลวงปู่ทวด ในบริเวณวัดพุทธาธิวาส.....	151
51	ภายในวัดกวนอิม วัดของคนไทยเชื้อสายจีน.....	152
52	การแสดงออกถึงประเพณีของคนไทยเชื้อสายจีนในอำเภอเบตง.....	152

53	บัยตุลลอฮ์ คือ อาคารสี่เหลี่ยมปกคลุมด้วยผ้าสีดำ เป็นสถานศักดิ์สิทธิ์ของคนมุสลิมในการประกอบพิธีฮัจญ์ อยู่ที่เมืองเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย.....	170
54	หินดำในปัจจุบันถูกรัดและวางไว้ ๗ ส่วนหนึ่งของบัยตุลลอฮ์.....	170
55	การละหมาดของคนมุสลิม ซึ่งจะหันหน้าไปยังบัยตุลลอฮ์.....	170
56	ปฏิทินของคนไทยมุสลิม ด้านล่างเป็นเวลาของการละหมาด.....	171
57	คลองที่ใสสะอาดในหมู่บ้านกุงจะนอง ชีวิตที่เรียบง่ายและสงบสุขของคนไทยมุสลิมในอำเภอเบตง.....	172
58	เช้าวันขึ้นปีใหม่ในอำเภอเบตง ทั้งคนไทยพุทธและคนไทยเชื้อสายจีนจะร่วมทำบุญตักบาตร.....	183
59	นายพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี ตรวจราชการอำเภอเบตง เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2528 ในภาพพบปะพูดคุยกับคนไทยมุสลิม....	188
60	ศาลจังหวัดเบตง และผู้พิพากษา.....	213

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย